

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Vår dato: 19.12.2013
Vår referanse: 13/16185
Deres dato: 02.09.2013
Deres referanse:

Statens landbruksforvaltnings høringssvar – NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester

Statens landbruksforvaltning viser til brev fra Miljøverndepartementet datert 2.9.2013, hvor NOU 2013:10 *Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester* sendes på høring. Statens landbruksforvaltning avgir høringssvar som et støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet. Dette innebærer at vi ikke kommenterer de samfunnsøkonomiske teoriene i rapporten. Vi gir derimot innspill til rapportens beskrivelser av virkemidler og landbruket generelt, og hvilke virkninger og konsekvenser forslagene, konklusjonene og vurderingene utvalget har gjort i denne rapporten kan få. Vi ønsker med dette høringssvaret å bidra til en mer faglig korrekt bruk av rapporten, samt å bidra til et bedre beslutningsgrunnlag, for en ev. videre prosess om verdier av økosystemtjenester.

Generelle kommentarer til Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester

I rapporten gir utvalget uttrykk for at det er et behov for bedre synliggjøring av økosystemtjenester, samt å fremheve verdien av naturen og tjenestene i seg selv, og betydningen av disse for oss mennesker. Statens landbruksforvaltning slutter seg til dette behovet. Vi er enige i at en slik synliggjøring av økosystemtjenestene kan være spesielt viktig ved beslutninger som vil ha negative konsekvenser for naturen. Disse negative konsekvensene er ikke alltid tilstrekkelig synliggjort sammenlignet med de positive, og ofte økonomisk synlige, konsekvensene, som beslutningene er ment å føre til.

Landbrukets arealer innehar mange viktige økosystemtjenester, og bruken av disse arealene påvirker følgelig tjenestene. Etersom økosystemtjenestebegrepet er relativt nytt i Norge, bør det arbeides videre med kartlegging og utvikling av metoder som kan synliggjøre naturens bidrag i økosystemtjenestene. Landbruket ønsker følgelig en kartlegging og utvikling av metoder som retter seg spesielt mot økosystemtjenester som er avhengig av menneskeskapt innsatsfaktorer.

Vi er enige med utvalget om at direktorat og fagorgan kan bli bedre til å fremheve og være

mer bevisst den miljøinnsatsen vi yter. Mange av landbrukets juridiske og økonomiske virkemidler regulerer og ivaretar økosystemtjenestene. For å synliggjøre landbrukets miljøinnsats publiserer Statens landbruksforvaltning en årlig miljørapport, *Miljøstatus i landbruket*. Denne rapporten er en tematisk vurdering av miljøstatus og miljøutvikling i landbruket.

Vi er også enige i at økosystemtjenestetilnærmingen kan være et nyttig supplement i norsk miljø- og ressursforvaltning. Etter vår vurdering blir ikke alltid landbruksarealene og tjenestene som er knyttet til drift og skjøtsel tilstrekkelig vektlagt eller synliggjort i samfunnsøkonomiske analyser. For å få til en bedre vektlegging og synliggjøring av landbruket, kreves det en videreutvikling av metoder for samfunnsøkonomiske analyser. En bør også se nærmere på metoder for å vurdere og sammenstille ulike ikke-prissatte virkninger, og for å veie sammen prissatte og ikke-prissatte virkninger i samfunnsøkonomiske analyser.

På et mer generelt grunnlag kan en fremstilling av naturens økonomiske verdi synliggjøre det bidraget naturen faktisk yter, og fremheve betydningen av økosystemtjenester. En vil også kunne foreta mer informerte avveininger mellom ulike økosystemtjenester, og mellom økosystemtjenester og andre goder, hvis disse ble målt i samme enhet. Vi er likevel usikre på om en økonomisk verdsetting av natur og økosystemtjenester er den beste måten å synliggjøre dette på. Etter vår mening er ikke økonomisk verdsetting av natur og økosystemtjenester et mål i seg selv, i alle fall ikke når metodene for verdsetting per i dag har klare begrensninger.

Kommentarer til kildebruk

I rapporten sier utvalget at Naturindeks for Norge (naturindeksen) kan danne utgangspunkt for en kvantitativ beskrivelse av det biologiske mangfoldet som grunnlag for økosystemtjenester. Statens landbruksforvaltning vil fraråde at naturindeksen brukes på denne måten. Slik den er utarbeidet, kan den ikke brukes til å sammenligne tilstanden i ulike økosystemer. Etter vår vurdering kan en heller ikke bruke antall rødlistearter for å vurdere tilstanden eller endringer i økosystemer. Det er med andre ord et behov for å videreutvikle naturindeksen og bruken av Norsk rødliste for arter før en kan bruke disse i et ev. videre arbeid med verdier av økosystemtjenester.

Statens landbruksforvaltning stiller seg kritisk til deler av kildebruken i rapporten. Vi stiller spørsmål ved om utvalget har innhentet god nok informasjon om virkemidlene som regulerer skogbruk. Vi har sett nærmere på notatet fra Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA) publisert juni 2011, *Lovstridig pengedryss til hogst av verneverdig skog*, og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) sitt notat fra 2012, *En gjennomgang av virkemidler under Landbruks- og matdepartementet med betydning for økosystemtjenester*.

SABIMA-rapporten inneholder en analyse av offentlige tilskuddmidler til skogsveier og hogst i bratt terreng. Statens landbruksforvaltning foretok en vurdering av påstandene i SABIMA-rapporten i et notat adressert Landbruks- og matdepartementet datert 10.10.2011. Vi kan ikke se at utvalget har tatt hensyn til vårt notat i NOU 2013:10. I vårt

notat fremgår det at SABIMA-rapporten ikke avdekket alvorlige saksbehandlingsfeil. Vår konklusjon i notatet kan oppsummeres i fire punkter:

1. Det kunne ikke forventes at fylkesmannens landbruksavdeling var ferdig med innarbeiding av naturmangfoldloven i landbrukets sektorregelverk allerede i 2010. Miljøverndepartementets egen veileder om de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven var ikke gitt ut på dette tidspunktet, og det foregikk fremdeles opplæring for fylkesmennene.
2. Tilskudd til veibygging gis bare til allerede godkjente veier. Det er i den forutgående godkjenningen av selve veien at kommunen skal gjøre en vurdering av de miljørettslige prinsippene etter naturmangfoldloven. Det var/er dermed ikke en feil ved saksbehandlingen hos Fylkesmannen at det ikke var foretatt en egen vurdering av de miljørettslige prinsippene etter naturmangfoldloven ved det etterfølgende tilskuddsvedtaket.
3. For tilskudd til taubane var det nødvendig å tydeliggjøre retningslinjene bedre, noe også vår egen forvaltningskontroll tidligere har avdekket. Det ble avdekket at ikke alle fylker gjorde en egen kontroll om at miljøregistreringer ble foretatt, men stolte på at miljøregistreringene ble ivaretatt gjennom skogbrukets sertifiseringsordning.
4. Statens landbruksforvaltning kunne/kan ikke se at det er grunnlag for å hevde at tilskudd til veibygging og drift med taubane var/er lovstridig. Tilskudd til veier og taubanedrift er gitt med hjemmel i lov og forskrift. Videre bevilges disse tilskuddsmidlene over statsbudsjettet. Det er Stortinget som både vedtar lover og bevilger midler, og det er gjennom dette Stortinget også gir instruksjoner. Det vil si at tilskuddene verken kan sies å være lovstridige eller i mot Stortingets vilje, slik SABIMA hevder i sin rapport.

NILFs notat fra 2012 er en gjennomgang av virkemidler med betydning for økosystemtjenester som er lagt under Landbruks- og matdepartementet. Vi savner en faglig begrunnelse for NILFs konklusjoner om de ulike virkemidlenes ”effekt på økosystemtjenester”. Vi har følgende kommentarer til ulike deler av notatet:

Kap. 6.1.1, Areal- og kulturlandskapstilskudd: I notatet står det at areal- og kulturlandskapstilskuddet bidrar til at ekstensiv drift kan opprettholdes. Vi presiserer at det i forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket § 3 stilles krav til at det drives normal jordbruksproduksjon for å motta tilskudd. Vider vil vi vise til jordbruksavtalen, der areal- og kulturlandskapstilskudd til grovfôrareal blir avgrenset etter antall dyr og salg av grôvfor.

Kap. 8.2.1, Skogfond: Kapitlet omtaler at skogsveier kan være barrierer for ulike dyrearters vandringer. Vi presiserer at det ved bygging av skogsveier skal tas hensyn til biologisk mangfold og andre miljøverdier, og at veien skal godkjennes av offentlige myndigheter i samsvar med skogbruksloven og naturmangfoldloven.

Kap. 8.2.2.1, NMSK: Midler etter forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK-midler) dekker et bredt spekter av tiltak. Ved planlegging av veier og skogsdrift skal det tas hensyn til verdifulle biotoper og andre miljøverdier. Etter vår mening fremstår beskrivelsen av ”effekt på økosystemtjenester” til dette punktet som

enkel og overflattisk, idet dette er en komplisert ordning hvor hensynet til miljøverdier står sentralt.

Kap. 8.2.2.2, Tilskudd til kystskogbruk: Her står det at ”På den negative siden kan biotoper knyttet til gammelskog nevnes”. Områdene tilskuddet er innrettet mot består i stor grad av plantet granskog. For den stedege skogen vil man ved miljøregistreringer i skog (MiS), legge spesiell vekt på å kartlegge og avsette MiS-figurer i gammelskog (hogstklasse IV og V).

Kommentarer til kapitlene i Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester

Kapittel 4

Om 4.8, Ferskvann: Tilstanden i mange ferskvann ble forverret i etterkrigsårene, også som følge av avrenning fra jordbruk. Vi ønsker å peke på at det fra ca. 1980 har vært en betydelig miljøinnsats for å forbedre tilstanden i ferskvann. Dette har forbedret tilstanden betraktelig. Redusert fosforgjødsling, mindre høstpløying og bedret kontroll med punktutslipp fra lager kan nevnes som eksempler på jordbrukets miljøinnsats.

Om 4.13.1, Åpent lavland: Det er riktig at tilstanden til kystlynghei er blitt dårligere. Vi vil i denne forbindelse peke på at det gjennom Regionalt miljøprogram (RMP) gis støtte til bønder som skjøtter kystlynghei. Slik tilskuddsystemet var innordnet frem til 2012, kunne en ikke si nøyaktig hvor stor andel av Norges kystlynghei som ble skjøttet. Dette fordi noen fylker gav tilskudd per dekar, mens andre gav tilskudd per dyr. Størrelsen på utbetalte RMP-midler totalt tilsa imidlertid at en stor andel av kystlyngheia i Norge skjøttes gjennom beitedrift. I tillegg ble det i 2012 gitt tilskudd til skjøtsel av kystlynghei gjennom ordningen ”Utvalgte kulturlandskap i jordbruket”. Fylkene må i ny nasjonal RMP-meny velge samme tilskuddsinnretning. Tall fra søknadsomgangen 2013 vil dermed gi en bedre oversikt over totalt skjøttet areal.

Videre ønsker vi å presisere at KOSTRA-tallene for nedgang i antall dekar jordbruksareal (omdisponering) refererer seg til de arealene som kommunen har godkjent omdisponert. Per i dag finnes det ikke tilsvarende statistikk for faktisk omdisponert areal. KOSTRA-rapporteringen gir også en oversikt over areal som er tillatt nydyrket. I snitt gis det årlig godkjenning av ca. 14 000 dekar til nydyrking. Dette bidrar samlet sett til å holde jordbruksarealet i Norge på et stabilt nivå. Nydyrkingsarealene er imidlertid arealer med dårligere produksjonspotensial enn de områdene som bygges ned. Vi støtter dermed utvalgets syn om at jordbruksareal som blir nedbygd, i liten grad kan erstattes ved å nydyrke andre areal.

Kapittel 10

Om 10.7, Kulturlandskap: Vi ønsker å nevne ordningen ”Utvalgte kulturlandskap i jordbruket” i denne sammenhengen. Dette er et spleiselag mellom landbruks- og miljøforvaltningen. Gjennom denne ordningen får grunneier tilskudd for å skjøtte og vedlikeholde kulturhistoriske og biologiske verdier. Ordningen utgjør ca. 14 mill. kr i året fordelt på de 22 utvalgte områdene i Norge. I en ny evaluering foretatt av Østlandsforskning, blir ordningen fremstilt som en suksess. Evalueringen offentliggjøres 15. februar 2014.

Kapittel 13

Om 13.2, Noen prinsipper og kriterier for miljøpolitikk og virkemiddelbruk: Vi anmoder om at det utøves forsiktighet ved en ev. innføring av miljøavgifter slik det beskrives på side 333. Her står det at ved å innføre en miljøavgift for miljøskadelige produkter og aktiviteter, blir det minst skadelige produktet eller aktiviteten den mest økonomiske og foretrukne. Det vil etter vår mening være vanskelig å gi en objektiv beskrivelse av aktivitetenes ev. negative effekt på økosystemtjenestene, og å sette en riktig størrelse på miljøavgiftene. Det må i så fall utvikles en metode for en objektiv vurdering av konsekvensene for økosystemtjenestene, og for å sette riktig størrelsesorden på miljøavgiftene. En slik vurdering kan være spesielt utfordrende for arealkrevende aktiviteter, som bl.a. landbruk. Innføring av miljøavgifter kan gi store og negative konsekvenser for landbruksnæringens økonomiske rammevilkår. Det er i denne sammenheng viktig å ta hensyn til at landbruket også danner grunnlaget for livsnødvendige økosystemtjenester, som mat. De potensielle negative konsekvensene for landbruket må dermed utredes svært nøye før en bestemmer seg for å ev. gå videre med forslaget om å innføre miljøavgifter. En mer positiv innfallsvinkel for å fremme miljøvennlig aktivitet i landbruket er etter vår erfaring bruk av tilskudd.

Om 13.3, Noen viktige lover: Vi foreslår at lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) inngår i oversikten i boks 13.2 på side 335. Formålet med loven er å sikre helsemessig trygge næringsmidler og å fremme helse, kvalitet og forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden, samt å ivareta miljøvennlig produksjon. Loven skal videre fremme god plante- og dyrehelse. Loven skal også ivareta hensynet til aktørene langs hele produksjonskjeden, herunder markedsadgang i utlandet.

Kapittel 15

Om 15.6.1, Vern og betaling for økosystemtjenester: Vi er av den oppfatning at betaling for økosystemtjenester er et interessant instrument i forvaltningen av økosystemtjenester. Vi finner det positivt at de eksisterende ordningene frivillig vern og ”Utvalgte kulturlandskap i jordbruket” trekkes frem som eksempler på dette i rapporten. Vi mener også ordningen RMP kan trekkes frem som enda et eksempel her. Tilskudd etter RMP-ordningen fremmer driftstilpasninger som gir en positiv innvirkning på økosystemene. Vi mener at et ev. nytt forvaltningsinstrument med betaling for økosystemtjenester bør utvikles med tanke på å fremheve økosystemverdiene i områdene, samtidig som en beholder frivilligheten. En bør imidlertid søke å unngå å utvikle et nytt komplekst forvaltningsinstrument.

Videre i kapittelet står det at *”for at ordninger med betaling av økosystemtjenester skal fungere etter hensikten, er det blant annet viktig å ha god forståelse av økosystemtjenestene og hvordan de eventuelt henger sammen med bestemte forvaltningspraksiser og tiltak.”* Dette er vi enige i. Det kan være utfordrende å velge hvilke tiltak som bør støttes gjennom f.eks. RMP-ordningen, ettersom vi ikke har fullstendig kunnskap om økosystemtjenestene og effekten av ulike driftsformer og tiltak som støttes gjennom ordningen.

Kapittel 16

Om 16.4, Klimaendringer: Vi ønsker her å peke på at produksjon av biogass basert på husdyrgjødsel og ev. annet organisk avfall er et klimatiltak i jordbruket som kan ha en dobbel positiv effekt. For det første kan husdyrgjødsel utnyttes som biogass istedenfor å slippe ut metan fra gjødsellager, og således erstatte andre energikilder. For det andre kan en ved sambehandling med annet organisk avfall oppnå at gjødselrestene etter biogassproduksjonen gir merverdi som plantenæring. Den kan erstatte bruk av energikrevende kunstgjødsel, som er forurensende også på flere måter. Investeringsstøtte til biogassanlegg gis over Bioenergiprogrammet. Gjennom jordbruksavtalen er det også etablert et tilskudd for leveranse av husdyrgjødsel til biogassanlegg.

Vi ønsker også å opplyse om at det gjennom RMP-ordningen gis støtte til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og redusert jordarbeiding. I 2012 ble det brukt ca. 138 mill. kr til redusert jordarbeiding. Disse tiltakene gir redusert utslipp av lystgass (N₂O) og CO₂.

Kapittel 17

Om 17.3, Landbruksstøtten: På side 385 andre avsnitt står det at de produksjonsavhengige tilskuddene i jordbruket utgjør den absolutt største delen av jordbruksavtalen. Det står videre at dette er prisstøtte. Vi vil peke på at de produksjonsavhengige tilskuddene ikke utgjør den største delen av jordbruksavtalen. I Landbruks- og matdepartementets budsjett for 2013 utgjør pristilskuddene 2,3 mrd. kr av i alt 14,2 mrd. kr. De direkte tilskuddene, som blant annet omfatter areal- og kulturlandskapstilskudd og tilskudd til husdyr, utgjør til sammenligning 8,3 mrd. kr.

I fjerde avsnitt står det at åpent lavland bevares best som en del av jordbruket. Statens landbruksforvaltning støtter dette. Dersom en kun skjønner utvalgte vernede arealer, vil det trolig ikke være tilstrekkelig for å sikre økosystemene på lang sikt. Åpent lavland er også ofte avhengig av nærhet til mer intensivt drevet jordbruksareal, slik det påpekes på side 115. Å redusere jordbruksstøtten til slik intensiv drift, kan derfor i sum ha negative konsekvenser for økosystemene.

Når det gjelder henvisningen til Riksrevisjonen på side 386 om at kun 6 % av NMSK-tilskudd går til miljøtiltak: Dette har bakgrunn i at skogeier ikke får kompensasjon for mange av miljøhensynene han skal ta. Krav om å ta disse miljøhensynene er nedfelt i regelverk og i skogbrukets sertifiseringsordning, og de skal tas uavhengig av om skogeier får NMSK-tilskudd eller ikke. NMSK-tilskudd skal kun gis når skogeier får en uforholdsmessig stor økonomisk belastning som følge av kostnadene ved å ta disse miljøhensynene.

Om 17.4, Utvalgets vurderinger og konklusjoner: På side 387 omtales landbruksstøtten generelt som uoversiktlig. Det sies også at ordningene er lite miljørettet. Vi vil peke på at RMP-ordningen ble gjennomgått før siste rullering (2013-2017) nettopp med tanke på økt miljøretting av tiltakene. Etter gjennomgangen, og på basis av en evaluering av ordningen, ble det etablert en nasjonal meny av tiltak som fylkene kan velge blant. Dette har gitt styrket miljøretting, og innebærer samtidig en forenkling av ordningen. Den nasjonale RMP-menyen medfører også bedre kvalitet på rapporteringen. I sum vil dagens RMP-

ordning gi et bedre kunnskapsgrunnlag for bruk og skjøtsel av de økosystemene jordbruket skjøtter/påvirker (jf. våre kommentarer til kap. 15).

I følge utvalget må det være et mål å ha ordninger som ikke direkte motvirker hverandre. Etter vårt syn vil det være vanskelig å unngå målkonflikter helt. Jordbruksaktivitet innebærer en viss inngripen og påvirkning av økosystemer. Et eksempel på dette er avrenning fra jordbruk. Der er ikke mulig å drive jordbruk uten at det gir en økt avrenning av næringsstoffer. Målet må dermed være at avrenningen skal skje innenfor akseptable nivåer i forhold til naturens tålegrenser.

I dette kapitlet er det særlig to ordninger i skogbruket som får negativ omtale; ”tilskudd til hogst i bratt og ulendt terreng” og ”tilskudd til skogsbilveier og taubane”. Vi presiserer at det kan gis støtte til ”drift med taubane, hest o.a.” og ”tilskudd til veibygging” gjennom NMSK-forskriften. Vi går ut fra at det er disse ordningene utvalget omtaler som ”tilskudd til hogst i bratt og ulendt terreng” og ”tilskudd til skogsbilveier og taubane”. ”Taubane” i sistnevnte inngår følgelig i tilskudd til ”drift med taubane, hest o.a.”. Vi stiller spørsmål ved om utvalget har innhentet god nok informasjon om skogsdrift og virkemidlene som regulerer skogbruk. Vi er, som nevnt innledningsvis i vårt høringssvar, kritiske til kildebruken i rapporten på dette punktet. Vi stiller videre spørsmål ved hvorfor utvalget eksplisitt har trukket fram akkurat de ovennevnte ordningene i rapporten.

Når det gjelder tilskudd til drift med taubane, hest o.a. ønsker vi å opplyse om at en fjerdedel av det norske skogarealet har en helningsgrad på over 33 %. Dette arealet må nødvendigvis drives med taubane. Samtidig står en betydelig del av den hogstmodne skogen nettopp i dette terrenget. Drift med taubane, hest o.a. er den mest skånsomme driftsformen med hensyn til terrengskade. Videre ønsker vi å presisere at tilskudd til drift med taubane, hest o.a. kun gis der det er foretatt registrering av miljøkvaliteter, og at det i områder der det ikke er foretatt miljøregistreringer skal stilles krav om gjennomføring av føre-var-tiltak nedfelt i Levende Skogs standarder. Vi vil også bemerke at skog som står i bratt terreng ikke nødvendigvis innehar større biologiske verdier enn annen skog, og at det skal gjøres MiS-registreringer før hogst for å sikre at de mest verdifulle områdene blir ivarettatt - uansett helningsgrad.

Selv om drift i bratt terreng kan være mindre lønnsomt for skogeier på grunn av høye driftskostnader, vil det være en god investering for samfunnet gjennom videreforedling av tømmeret. Vi kan ikke se at samfunnsverdien av denne videreforedlingen er vurdert i rapporten. Vi kan heller ikke se at utvalget har tilgodesett det bidraget skogbruk gjør med tanke på økosystemtjenester i skog.

Når det gjelder tilskudd til veibygging, så vil vi presisere at ordningen er en avgjørende forutsetning for å kunne drive et rasjonelt, variert og ikke minst miljøtilpasset skogbruk i dag. Tilskuddet bidrar til bedre planlegging av veier på tvers av eiendomsgrensene, og hjemler krav til miljøhensyn og krav til utførelse av veiene. Et av formålene med NMSK-forskriften er å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold i skogen. Vi gjentar at tilskudd til veibygging kun gis til allerede godkjente veier. Kommunen skal søknadsbehandle veiene etter forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål. Dersom veien ikke har landbruk som hovedformål, skal søknaden behandles etter plan- og bygningsloven. Det er i den forutgående søknads-

behandlingen av selve veien kommunen skal gjøre en vurdering av de miljørettslige prinsippene etter naturmangfoldloven.

Et mål i Meld. St. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords, er økt avvirking. Ressursregistreringene i skog viser at det er godt grunnlag for en bærekraftig økning av avvirkingen. Tilskudd til veibygging og drift med taubane, hest o.a. er etter vår vurdering avgjørende ordninger for å få til en økt bærekraftig avvirking. Statens landbruksforvaltning mener på bakgrunn i ovennevnte informasjon at disse ordningene ikke kan avvikles slik utvalget foreslår.

Om 17.6. Utvalgets anbefalinger: I andre kulepunkt side 389 anbefaler utvalget at støtte som ikke gir vesentlig større positive effekter enn den gir negative konsekvenser, må avvikles. Næringsstøtten i landbruket har mange mål, og det må være en samlet vurdering og avveining med hensyn til alle mål, som legges til grunn for en vurdering av næringsstøtten. Landbruket en leverandør av livsnødvendige økosystemtjenester, som mat. Landbruket må dermed også ses på som en forutsetning for å opprettholde livsnødvendige økosystemtjenester.

Dersom en skal gjennomgå landbruksstøtten slik det foreslås i tredje kulepunkt side 389, vil vi vise til våre kommentarer i dette høringssvaret, som innspill til gjennomgangen.

Oppsummering

Utvalget har samlet mye kunnskap om økosystemtjenester og ulike verdsettingsmetoder for økosystemtjenester i rapporten. Statens landbruksforvaltning har, som nevnt innledningsvis, ikke gått inn i utvalgets beskrivelse eller vurdering av disse verdsettingsmetodene, ut over å støtte behovet for å formidle betydningen og verdien av økosystemtjenestene både ovenfor beslutningstakere og allmennheten. Vi skulle likevel gjerne sett en mer tydelig anbefaling og konklusjon for videre arbeid med verdier av økosystemtjenester, og ikke minst for økonomisk verdsetting av økosystemtjenester. Vi mener også at fremstillingene i rapporten må bearbeides videre, spesielt med tanke på kunnskap om landbruk, da skogbruk spesielt, før en ev. kan arbeide videre med verdier av økosystemtjenester.

Med hilsen
for Statens landbruksforvaltning

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Berit Haga Vikanes
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Miljøverndepartementet